

NOVETATS DE L'AUTOR DE 'LES HISTÒRIES NATURALS'

Entre els qui fórem redactors de la revista *Ariel*, de la qual vam tenir cura entre el 1945 i el 1951, Joan Perucho és, em penso, el més prolífic en obra específicament literària. Deixo de banda la crítica d'art o tractats com *Teoria de Catalunya* i, és clar, tota la seva obra en castellà. De les seves *Obres Completes* en conec vuit volums, el vuitè tot ell de poesia amb una introducció d'Antoni Comas, el recordat jove mestre, per a una antologia del poeta apareguda fa trenta anys llargs. "Els anys són com fulles" escriu Perucho al seu primer llibre, *Sota la sang*, i afegia "que el mateix vent s'emporta / per camins caducs o sinistres". Això era tot just en temps en què el poeta rondava els 25 anys, l'hora, tanmateix, de la perspectiva més lúcida, de la mirada més implacable. Ara, a punt de fer vuitanta-un anys, aquell poeta publica un llibre amb el títol de *La darrera mirada* i el clou amb un text poemàtic titulat *La meva mort sense la literatura*. Hi preveu, en poques paraules, el que anomena "el suïcidi de Catalunya" i com que no vol veure aquesta mort anuncia que anirà a morir-se a Medina del Campo, poble que fou de la seva mare. Tal com havia estat dit fa molts anys i per una veu experta, Catalunya fóra, doncs, un poble decadent, per la baixa natalitat, i ara, al dir de Perucho, a més a més, en mal camí i corrupte. Observem, però, el títol esmentat d'aquesta greu i singular declaració, car el que s'hi preveu, en un país que es veurà amb la llengua margina-

Retorn als orígens, el millor antídot

JOAN TRIADÚ

ROBERT RAMOS

Joan Perucho és un autor molt prolífic en tots els gèneres

da, és la mort d'un escriptor, és a dir, de Joan Perucho, "sense la literatura". Com pot viure un escriptor sense la literatura? Algun pots ser sí, però val la pena de retreure, en aquest cas, el

comentari de Pere Gimferrer (al catàleg de l'exposició *El món de Joan Perucho. L'art de tancar els ulls*) titulat *Celebració de Joan Perucho*, quan en començar diu així, axiomàticament: "Com

ben pocs escriptors que he conegut, Joan Perucho s'identifica immediatament i completa amb la literatura". Aquesta asserció, raonada a continuació al curs de l'escrit, deriva en

lloança de l'escriptor, caracteritzat, segons Gimferrer, per "la total substitució del món real pel seu doble en paraules".

Però jo diria que en aquesta revolta final, que només un article injust, d'un llibre més aviat plàcid com és *La darrera mirada*, pot fer preveure, Joan Perucho fa un retorn, potser inconscient, al gest primordial de la seva joventut, quan a les mateixes pàgines de la revista *Poesia*, que feia Josep Palau i Fabre, va passar del castellà (un poema al número 14) al català, el poema *La morta* (número 17), i quan per aquell cap va anar passant de la revista del SEU *Alerta* a la redacció d'*Ariel*, revista catalana no autoritzada i, per tant, clandestina. És una qüestió, la de la llengua, que mai no deixa de petja cap escriptor català identificat amb la literatura. Per això, el mateix Perucho en esmentar (a *Els jardins de la malenconia*, p. 86) la seva col·laboració a *Poesia* i *Ariel*, escriu: "He estat des de l'inici de la meua carrera literària un autor bilingüe sense que m'importés el bilingüisme. La utilització del català, en aquella època, era, però, una exigència moral i una actitud de protesta contra tot un estat de coses". Això darrer és evident; però també ho és que, com va declarar a tot risc Josep Pla, el bilingüisme és una desgràcia. A part hi ha el Perucho que s'inicia per a nosaltres amb el poema *La morta*, un dels dotze poemes que componen *Sota la sang*, i es va dilatant sensiblement, sense perdre consistència, fins a la narració poètica

▶ ▶ ▶

ASSAIG

Els temps que ens amara

JORDI CERVERA

Joan Perucho, *La darrera mirada*. Columna. Barcelona, 2001.

L'activitat de Joan Perucho com a columnista és un dels vessants més coneguts en la tasca literària d'aquest escriptor que s'ha mogut sense limitacions per tota mena de gèneres. La presència quasi constant dels seus escrits en un gran nombre de publicacions de gran difusió l'han convertit en el que podríem dir un habitual, tot i que la tipologia del seu treball s'allunya bastant del que vindria a ser un columnista d'opinió clàssic. Els seus articles defugen de forma sistemàtica les preocupacions polítiques i socials que tant preocupen als seus companys habituals de pàgina, són com petites píndoles de saviesa i d'implicació personal a parts iguals i es converteixen en cultura aplicada a petites dosis i en indrets, persones i situacions molt concretes.

A força d'anys, el Perucho escriptor s'ha anat empeltant del Perucho home, i ha creat

així un personatge nou, diferent, equidistant dels dos extrems i que transita d'un lloc a l'altre sense perdre ni per un moment cap de les característiques que basteixen els fonaments d'aquesta doble personalitat. I si bé en el conreu de la literatura es ceneix amb més rigor a unes determinades pautes i a unes característiques concretes que han donat un segell personal i inconfusible a les seves creacions al llarg del anys, quan escriu articles es mostra erudit i viu, fresc i ocurrent, fent que la seva memòria, els seus records i els seus universos íntims sorgeixin com una petita allau d'informació i de sensacions que es fa evident a cada afirmació, a cada nova dada aportada.

REVISITAR INDRETS

Malgrat això, però, *La darrera mirada* té un valor afegit, una característica singular que el fa encara molt més sucós i interessant que la resta de

reculls fruit de la seva activitat periodística que han anat apareixent al llarg dels últims anys i que no és res més que precisament aquesta voluntat i aquesta seguretat de revisitar indrets físics o mentals per on l'autor ja ha transitat abans i que ara es tenyeixen d'un punt de nostàlgia irrecuperable que els transporta a una dimensió gairebé incorporària.

La prosa sòlida de Perucho cerca també el soplug de molts recers. D'entrada, el llibre s'enceta amb el retrat del seu germà Ernest sorgit del geni creatiu de Laura Albéniz, un gest que, a banda de retre un homenatge a les seves arrels familiars i d'arrodonir aquesta melangia dúctil que impregna tot el llibre, mostra també els lligams culturals de la família Perucho, una base sòlida on l'essència de l'autor es va anar aixecant al llarg dels anys. La base del *dernier regard* es concreta ja a la pri-

mera pàgina del llibre, amb la visita a la Granadella, un recorregut que es converteix en íntim sense desitjar-ho per l'absència involuntària dels protagonistes que transitaven pels records de Perucho des dels anys viscuts a les Garrigues. El viatge s'atura a l'ermita de la Mare de Déu de l'Abellera, mirador vermell de sobrecollidora bellesa i destí escollit per reposar l'ànima, darrer indret des d'on el poeta vol deixar volar l'esperit i fondre's amb les immensitats místiques i espectaculars d'una terra que l'omple de records i que li serveix per lligar una història feta de llibres i d'experiències.

UN CONJUNT SÒLID

Pàgina a pàgina, qualsevol excusa és bona per anar deslligant el fil d'Ariadna, un cordill inacabable que es teixeix amb un doll de saviesa, amb un grapat d'anècdotes, de moments viscuts que s'al-

ternen amb els instants pressentits i amb els creats des del fons mateix del no-res, un conjunt sòlid que no permet cap esclatxa d'indiferència i que ens porta a veure en Joan Perucho la personalització exacta d'un ésser que sap combinar la biografia personal amb la cultura apresada i convertir-ho tot en un nou gènere, en un magma que rellisca sense esforç i que es va fent present sense demanar-ho, com una casualitat, com el pas fugaç d'un sospir. *La darrera mirada* és, sens dubte, un llistat ordenat de saviesa i de record, una obra que pot servir de guia turística, de rol de personatges i de testimoni d'activitats culturals sense resultar ni pedant ni farragós, impregnat sempre d'aquest mirar enrere que sovint sembla fet amb una llunya carregada de desafectes i que, en definitiva, no és res més que la saviesa dels anys i aquesta capacitat per convertir la sorpresa en narració clara, concisa i documentada que pocs autors són capaços d'aconseguir amb la qualitat i la precisió amb què ho fa Joan Perucho.